

2009. december 3.

Kozma Tamás

*A szakértő esete a politikával
Gondolatok a Zöld Könyvről*

Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért. Szerkesztette: Fazekas Károly, Köllő János és Varga Júlia. Budapest: Ecostat, 2008

Amikor meghívást kaptam a miniszterelnöktől, még „társadalmi kerekasztalról” volt szó. A fölkerés úgy szólt, hogy alakítsunk grémiumot, amely áttekinti a közoktatás problémáit, és beszámol róla a miniszterelnöknek. A kor hivatalos politikai potentátjai ültek a parlamenti tárgyalóasztal körül; a miniszterelnök, besietve, mint egy föllépő színész, néhány hosszú perccel később érkezett. Megpróbálta pár szóban összefoglalni a „társadalmi kerekasztal” gondolatát, kiemelve, milyen problémákat szeretne megvitatni e kerekasztal mellett. A négy kiválasztott téma közül hármat világosan és csattanósan megfogalmazott – a negyedikről, a közoktatásról, sajnos, nem volt mondanivalója. Az is lehet, hogy csak azért éreztem így, mert ebben a témában voltam tájékozottabb. Kérdésekre külön megígérte, hogy kormánypártiakat és ellenzékieket egyaránt meghív a kerekasztal köré. Hosszan leveleztem azzal a kellemes fiatalemberrel, akit megbízott ennek a listának a begyűjtésével (e sorok írásakor már ő a miniszterelnök). Felemás érzéssel mentem ki az országházból.

A közoktatási „kerekasztalt” – hivatalosan később „oktatási és gyermekesély kerekasztalnak” nevezték el - valamivel később az oktatási miniszter nyitotta meg. A hosszú miniszteri asztal két oldalán csak néhányan ültünk (kormánypárti-ellenzéki listáról már szó sem volt). Ez a beszélgetés még egyoldalúbbra sikeredett. Az asztal egyik oldalán néhány közgazdász ült, egymás szájából vették ki a szót. Látszott, ők a hivatalosak. Jól végiggondolt problémacsomaggal álltak elő, amelyből kitűnt, hogy „a közoktatás bajban van”, s az is, hogy mi ennek a bajnak az igazi oka (az iskola „rosszul teljesít”), és mi a következménye (munkanélküliség). Úgy játszottak azzal a néhány kívülállóval, aki még meghívást kapott erre a megbeszélésre, mint felnőtt focicsapat az ifikkel. Néha elhangzott egy-egy lehengerlő statisztika-sor, ami nemcsak a közgazdász érvelést volt hivatva alátámasztani, hanem egyben igazolta a hopzzáértést és a beavatottságot is. A miniszter szinte megbűvölten figyelte ezt az összeszokott játékot. Kezdetől nem volt kétséges, hogy a közgazdász csapat vezetőjét fogja fölkeríteni a kerekasztal szakmai vezetőjének. Fiatal kollégái szinte fickándoztak a számukra otthonos terepen. Hamar nyilvánvaló lett, hogy ez nem az oktatáskutatók, még kevésbé holmi pedagógusok fóruma. Nem, itt a tiszta, mondhatni elvontan racionális szakértelem beszélt (azaz a szakértők). A miniszter –néhány drámai mondat után (az iskolák állapota, az ország sorsa, a választások kilátásai) – megnyugodva zárta be az első ülést. Minden a helyén volt, minden rendben lévőknek látszott. A szakértők megint megszólítottak, a politika nemcsak szóbaállt velünk, hanem, ami annál is több, kíváncsian kérdezett. Mégsem sikerült megnyugtató magamat. Lemondtam hát kerekasztali tagságomról; kaptam egy udvarias elbocsátó levelet.

Mi okozhatta azt a viszolyogtató érzést, ami elfogott? Hisz jó ismerőseim ültek a „kerekasztal” körül; s már a Kádár-rendszerben megszokhattuk a versengést a szakértők között adatokért és befolyásokért. Megtanulhattuk, hogyan működjünk együtt akkor is, ha különböző szakértői csapatokba tartoztunk; megtanulhattunk egyfajta szolidaritást. Sőt azt is, hogy a politikusok - nem volt ez a Kádár-rendszerben sem másként - hol egyikönket kapnak föl, hol másikunkat. Hosszabb távon jól járt, aki akkor is szolidáris tudott maradni a szakértő társaival, amikor épp „neki állt a zászló”. Más szóval az ilyen kerekasztal-műfajt még éppen érthettük volna. S hogy a politikusi székhelyen épp ki ül, a szakértő szempontjából – aki az ügyből él, nem az aktuális politikából – édes mindegy. Mi okozhatta hát azt a viszolyogtató bizonytalanságot, ami miatt ebből a fölkérésből kihátráltam? Amikor a Zöld Könyvet kézbe vettem, erre (erre is) kerestem a magyarázatot.

*

Igazán kiváló szakértői csapat egy évig tartó közös munkája ez a könyv. Sőt, ha hozzá vesszük azt a fölkészülést, amely ebben a produktumban testet ölt, valójában sokkal hosszabb munka. A kezdeti csapat problémalátása végig meghatározó benne – ettől látjuk „ütősnek” -, bár nem kizárólagos. Az oktatáskutatás további szereplői közül is hangot kaptak egyesek végül a Zöld Könyvben; anélkül azonban, hogy kakofóniát okoztak volna. A Zöld Könyv szemlélete tulajdonképpen végig egységes tudott maradni, ami csak a legjobban menedzselte szakértői csapatok produktumairól mondható el.

Erről a menedzselésről pár szót. Mint távol maradó, de nem egészen kívülálló láthattam-hallhattam a szakértői munka néhány részletét (a szakértői megbeszélések a kezdetinél szélesebb körben folytak). Ismeretes az erőfeszítés, amellyel a részt vevők saját anyagukat védtek, a többiekét vitatták; szóval mindaz az energia, amelyet a szakértői egyeztetésekbe beleadtak. Mondható, hogy ez rendkívüli teljesítmény volt, amelyhez hasonlót – ilyen széles körben – az elmúlt évtized során nem tapasztaltunk. Az oktatásügyről, annak egyik-másik szektoráról persze visszatérő viták folytak szakértők bevonásával vagy éppen a kizárásával, ilyen-olyan megrendelők vagy önként vállalkozók körében. A közoktatás reprezentatív szakértői áttekintése voltak a *Jelentés* kötetei, amelyek az egykori Közoktatási Intézetben készültek (*Jelentés a magyar közoktatásról*, 1997-2006-ig három évente) ; a felnőttoktatással, utóbb az egész oktatásüggyel, de leginkább a felsőoktatással akadémiai bizottságok foglalkoztak, s az oktatásügy rendszeresen szerepel egy-egy választásra készülő politikai párt stratégiai bizottságának programjában. Ezek közreműködői azonban szűkebb körűek, mint a Zöld Könyvé. Ez a produktum – már csak azért is, mert uniós dokumentum rangjára sikerült emelni – kiemelkedik a hasonló anyagok közül. Nem véletlen, hogy szakmai szervezetek az év tudományos produktumának értékelték, jóllehet szerzői és szerkesztői visszatérően tiltakoztak a „tudományos” ellen.

Az irat két részből áll. Az elsőben az oktatás tartalmi megújítását foglalják össze a szerzők és szerkesztők, a másodikban a megújítás föltételeit. A közoktatás megújításának terepe széles: az iskoláskor előttől a középiskolázás végéig, az érettségi vizsga aktuális vívódásaiig tart. Ami föltűnő – és szimpatikus -, az egy-egy ifjúsági csoport problémáinak egyenkénti kezelése. Bár szerzők és szerkesztők az iskolai pályafutás grádicsait követik nyomon, vannak itt áthúzódó problémák: így a szakképzésben részt vevők, a cigány / roma származásúak, a „különleges oktatást, nevelést és rehabilitációs célú fejlesztést” igénylők, a lemorzsolódók. Látszik a törekvés,

hogy a közoktatás egyes lépcsőfokain kívánatos fejlesztést egyes gyerekcsoportok igényei szerint is megfogalmazzák; s ez, valljuk meg, nem kevés.

Az oktatás bajban van, riadóztatják a szerkesztők a közvéleményt, és sorolják az adatokat. (Adatokkal a Zöld Könyv amúgy is bőven bánik; nemcsak a szerzők nyilvános megnyilatkozásaiban – azelőtt is, azután is -, hanem szakszerűnek szánt mellékletekben.) Az adatok elsősorban nemzetközi (tanulói) teljesítménymérésekből származnak; másodsorban olyan statisztikákból, amelyek a hazai oktatásügyre is vonatkoztathatók, bár az oktatástatisztikának nem része (demográfiai, illetve foglalkoztatási adatok). Az iskolázottság statisztikai szintje nálunk sem alacsonyabb nál, mint az uniós átlag, de a teljesítmények sokkal alacsonyabbak. S ennek súlyos következményei vannak, lesznek. A legsúlyosabb, hogy a magyarországi munkavállalók – gyöngé írás-olvasásuk és nyelvtudásuk okán – hátrányba szorulnak a nemzetközi munkapiacra. Az iskolázás túlburjánzott, ennek következtében a csak általános iskolát végzettek hátrányba kerülnek az érettségizettekkel szemben. A szakképzés jelenlegi formájában nem sokat ér, mert nem a munkahelyre készít föl, hanem a formális iskolázást pótolja.

Mit lehet itt tenni? Nem toldozgatni-foldozgatni a közoktatást – a jövő-menő kormányoktól csak erre telik -, hanem megreformálni. De nem fölforgatni, hanem egymást követő, egymást föltételező reformlépéseket tenni. Ezek a reformlépések: a tanártársadalom szakmai minőségének javítása és társadalmi presztizsének emelése; az információkat (a „tudást”) közvetítő tanítás helyett a készségfejlesztés középpontba állítása; a tanulók közti különbségek kialakulásának megelőzése, a szegregáció kiküszöbölése; az eddiginél eredményesebb és tudományosabb „visszacsatolások”, azaz kijavított-megváltoztatott vizsgarendszer.

Ez a nagyívűnek szánt, mégis aprólékos lépések sorozata ráadásul az „Új Magyarország” tervhez kapcsolódik. Pontosabban szólva arra szolgál, hogy e terv hivatalos részévé váljék, abból finanszírozható legyen. Addig is, amíg ez a forrás meg nem nyílik, kisebb volumenű programok részeként lehet finanszírozni; illetve olyan lépésekre bontani, amelyek beiktathatók az „Új Magyarország” tervbe. Mindebből kiviláglik az, amit szerzők és szerkesztők – a dokumentum hitelessége és érvényessége végett – szükségesnek látnak hangsúlyozni: a hazai közoktatás fejlesztése új pályára állítható.

S hogy dokumentumukat nemzetközi próbának is kitegyék, széles külföldi („nemzetközi”) szakértői kört szólítottak meg vele. Közöttük luxemburgi minisztériumi szakértő csakúgy szerepelt, mint a McKinsey tanácsadó cég alkalmazottja. Olyan finn, német, kanadai, görög, ciprusi szakembereket hívtak konferenciára, akik kulcsszerepet játszottak saját országuk (szakterületük) oktatási reformjában.

A mellékelt táblázatok nemcsak a szakértők javasolta reformlépéseket mutatják be, hanem a szakértőket magukat is. Nevük mögött az áll, hogy szakmai szervezetek, tudományos intézmények (például a Magyar Tudományos Akadémia), vagy egyenesen a miniszterelnök delegálta őket. A munka menetében, mint a bevezetőből megtudhatjuk, ráadásul „demokratikus játékszabályokat” alkalmaztak. A Zöld Könyv megállapításait a szakértők egyetértéssel fogadták el, vagy ha ezt nem sikerült elérni, többségi véleménnyel (mint egy jegyzőkönyvben, beírták a kisebbségi véleményt is). A „csapat” ennyi munka nyomán szinte összeforrt: már-már munkatársi-baráti szálak kötötték össze őket: a közösen megélt élmények. Kemény, de

eredményes vitáiknak az Akadémia – mint semleges terep adott otthont. A Zöld Könyvet – számos nyilvános vita és előadás után – szintén az Akadémián mutatták be.

*

Miért nem örülnek szerzők és szerkesztők a Zöld Könyvnek? Miért elégedetlenek vele (vagy még inkább „a politikával”)? Mert hogy kiábrándultak, személyes közléseikből tudható. Pedig közszereplőkké váltak: a nyilvánosság – ha csak futó pillanatokra is – fölkapta, bemutatta, megszólaltatta őket. S ez a szakértő egyik ambíciója: nyilvánosságra hozni azt, amit fontosnak tartana a politika lelkére kötni. Hiszen tudja – ki tudná jobban, mint a szakértő? -, hogy a politikus igazából a média közvetítésével figyel a szakértők sugallta javaslatokra. Vagy tán a politikusi odafigyeléssel volna baj? Itt már a papír nem segít, mondja egyikük.

De akkor vajon mi? Ez minden szakértői munka dielmája, folyjék bár diktatúrában vagy demokráciában. S etekintetben a jelenlegi helyzet – a helyzet, amelyben a Zöld Könyv megfogant – nem is különbözik oly nagyon attól, ahogyan az 1980-as évek Kádár-rendszerében dolgoztak, dolgoztunk. Tudományos és (oktatás)politikai divatokban persze különbözik, ami tükröződik is ebben a dokumentumban, s ami miatt csak kevéssé hasonlít korábbi, hasonló célú és ihletettségű dokumentumokhoz. A szakértői hálózat is mérete is más: egy korábbi, zárt társadalomban nemzetközi szakértőket hivatalosan bevonni a hazaiak hivatalosan nem tudtak, tán nem is akartak. Nem különbözik azonban a politikához fűződő lényegi (strukturális) viszony, amelyben a szakértők dolgoztak-dolgoznak. Bekerülni a tervbe, nyomást gyakorolni az illetékesekre, hogy oda a szakértők által megjelenített ágazat kerülhessen be - ez a versengés túlmutat az aktuális programokon, és a szakértés strukturális meghatározottságát tükrözi.

Ez a strukturális meghatározottság nekünk a Kádár-rendszerből, másoknak más rendszerből ismert, és már az 1970-es években leírták (*Konrád, Szelényi: Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz é. n.; Olsen, Micklin: Handbook of Applied Sociology 1981*). A „törzskarilag” szervezett szakértők helyzetének sajátossága, hogy akciókat terveznek meg, de azok végrehajtásáért nem felelnek; nem hierarchikusan helyezkednek el a parancsnoki vonalban (nem alárendeltek és nem is fölrendeltek), hanem mintegy „oldalról”, mondjuk, a pálya széléről. Tanácsokat, tippeket adnak, vagy / és már elhatározott akciók lépéseit tervezik meg, de nem felelősek a célokért, mert azokat nem ők tűzik ki.

Hogy minél elfogadhatóbb tanácsokat adjon, a szakértő igyekszik beleélni magát a politikus szerepébe. Annyira, hogy már-már azonosul vele - esetenként szinte elfeledve, hogy nem ő tűzi ki a célokat, legföljebb csak javasol. Ez a függetlenségének velejárója, jó és rossz egyaránt. Jó, mert nem felelős – rossz, mert nincs hatalma. Fölismerheti a helyes utat, és lehet, hogy csak karnyújtásra van a helyes céltól. De oda – a politika világába – szakértőként nem léphet be. Ez a különös helyzet tesz minden szakértőt „lebegővé”. Elválasztva a politika világától, a politikusok mégis őt kérdezik meg (ha csak nem rivális szakértőhöz fordulnak). Elválasztva ugyan a politika világától, a szakértő mégis a politika világában él, oda tartozik. A politikus megrendelésére vár, az ad neki presztizst s kenyeret.

Miközben a politikusnak tanácsot ad, a szakértő azt a benyomást kelti – ez a benyomás keríti hatalmába -, hogy a „társadalmi valóságot” képviseli. A politikának kell ez a közvetítő szerep,

hogy növelhesse helyzetismeretét. A politikus nem tud és nem is akar minden kérdésben tájékozódni. Rábízza magát a szakértőre (és a médiára), hogy az tájékoztassa. Ebben a funkciómegosztásban a szakértő könnyen vélheti úgy, hogy a politikussal tárgyalva ő a társadalmi valóság képviselője, szakértőként társadalmi érdekeket fejez ki. A szakértői megbeszélések során a társadalmi érdekegyeztetések könnyen kerülnek vissza oda, ahonnan a Kádár-rendszer (minden autoritárius rendszer) végén egyszer már kikerültek: a tárgyalószobákba (*Kozma: A tervezés és döntés anatómiája 1986*).

Csak hogy a szakértő mögött nem áll nyomást gyakorló társadalmi erő. A szakértő a saját ismereteire támaszkodhat, a saját (tudományos vagy kevésbé tudományos) módszereiben bízhat; a saját köreiben gyűjtött és terjesztett statisztikákat használhatja. Ami társadalmi horderejű kérdésekben kevés. Társadalmi horderejű kérdések megválaszolásához tömegek kellenek – pontosabban szólva a politikai játszmákban részt vevők egyfajta együttműködése. Amit a politikus bizonyára érzékel – ha másként nem, talán a választásokon -, a szakértő viszont rendszerint nem.

Függetlensége és „felelőtlensége” a szakértő szabadságának is, kiszolgáltatottságának is záloga, S ha (ritkán) a saját tevékenységét mérlegeli, ez a függetlenség és kiszolgáltatottság a kiábrándultságának forrása is. Olyan, mintha autonóm értelmiségi lenne. Pedig csak a társadalmi cselekvéstől van függetlenítve.

*

Nem tisztünk itt a Zöld Könyv részleteit vitatni. Egyrészt mert mások már megtették - többek közt az itt és más fórumokon közölt recenziókban -; másrészt mert széles szakmai spektrumának legtöbb részletében nem vagyunk illetékesek. Abban azonban talán igen, hogy a Zöld Könyv tipikus szakértői anyag – szakértői anyag, ahogy az imént vázoltuk.

Ez érződik minden részletén. Mint minden szakértői anyag, félelemkeltéssel kezdődik – már csak azért is, hogy magára vonja az olvasó (a politikus) figyelmét. A közoktatás romlásához ma éppúgy nem nehéz érveket találni, mint bármikor és bárhol másutt; s e (röpi)ratok történetéből tudjuk: nagyot kell kiáltani, hogy „ide figyeljenek, emberek!” Azt kell mondani, hogy a szakadék szélén állunk („*Nation at Risk*”), és hogy a közoktatás nem pártügy, hanem az egész nemzeté. Még mielőtt érvelésüket megalapoznák – és még mielőtt adataik megbízhatóságát igazolnák - a Zöld Könyv szerkesztői egy „nagyot kiáltanak”. És igazuk van – mint, sajnos, minden oktatásügyi szakértőnek.

A szerzői gárda összetétele is beszédes. Először is, hogy milyen szakértelmet testesítenek meg; másodszor, hogy ki kérte föl, ki „delegálta” őket, fokozandó a szakértés parlamentarizmust imitáló jellegét. Korunk szellemében a vezető szerepet közgazdák vitték és viszik; elismertségük fölülmúlja a szociológusokét, a pedagógusokét pedig még inkább. Ez, hihetnénk, azért van, mert a gazdasági feltételek az oktatáspolitikában is meghatározóbbak, mint akár a társadalmiak, akár a lélektaniak. (A pedagógusok – van belőlük is néhány – inkább akadémiai szakértőként jelentkeznek be, talán tudományos legitimációjuk végett). Mindez mégsem tudományos kérdés; sokkal inkább a szakértői játszma része. Megbízást az kap e fajta munkára, aki szerez magának; s az tud szerezni, akinek a szakmai presztízse magasabb, politikai nyomásgyakorló ereje nagyobb. Így volt ez a Kádár-rendszerben - főként az 1970-80-as évekről beszélünk -, így van ez most is.

S nem kételkedünk, hogy így van ez Európa-szerte; az ún. „világbanki szakértőkről” már nem is beszélve.

A Zöld Könyv szerzőgárdája – erről se hallgassunk - ismerős körökből tevődik ki. Így kétségtelenül könnyebb volt a közös meggyőződések kimunkálása és a közös nyelv megtalálása. A dokumentum egységes vonalvezetése – amelyet dícsértünk – nem utolsó sorban onnan ered, hogy a szerzők nem először olvasták egymást, és nem először publikáltak együtt. S így is van ez jól (még ha politikailag korántsem semleges). Ha egy szakértői kör azt a szerepet tölti be – akarva-akaratlan -, hogy ideológiákat és érdekeket jelenítsen meg, akkor hatásosabb, ha egybehangzóan tudja tenni. Ami, sajnos, nem erősíti, inkább tompítja az elemzésekbe burkolt kritikát. E kritika, a tudományos produktumoktól eltérően nem szakmai álláspontok ellen irányulnak, hanem egy közelebből nem tisztázott, ámbár láthatólag elég makacs ellenfél („az iskola”) ellen. Ezt az összhangot némileg megzavarják a pszichológiai és pedagógiai fejezetek, de nem nagyon. A Zöld Könyv végül is hatásosan mutat egy irányba: Kádár-rendszer egykori iskolakritikája irányába. A közoktatás tehetetlensége, „az iskola” gyöngye eredményei még ma, húsz évvel a rendszerváltozás után is radikális megújításra várnak. Csakhogy a Kádár-rendszer iskolakritikusai tulajdonképpen a politikai rendszert kritizálták, ha álcázva is. A Zöld Könyvből azonban nem világos, hogy húsz évvel a rendszerváltozás után ugyan ki-mi miatt sülyedt ennyire mélyre „az iskola”.

Nemcsak a közoktatás kritikája egybehangzó, hanem a jövőképe is. Az érzés, amit az olvasóban kelt – hogy akik itt beszélnek, tudják, mit kellene tenni -, ez az igazán veszélyes. Veszélyes, mert illúziót kelt. Azt az illúziót, hogy csak meg kell tenni az itt ajánlott, szinte receptszerűen előírt lépéseket, s a közoktatásban végre helyreáll a rend, még ha a rendcsinálás hosszú szakaszt vesz igénybe. A politikai illúziók ugyanolyan veszélyesek, mint minden más illúzió: az olvasót (a címzett politikusokat) hamis hitbe ringatja a teendők felől. Kikapcsolja társadalmi érzékenységüket, a vészjelzőt, hogy mit lehet és mit nem megcsinálni. A Zöld Könyv hatását – hangsúlyozzuk persze, nem szerzői szándékát! - tekintve tévútra csal. Csak az eszünkhöz szól, pedagógusi tapasztalatainkat, iskolai valóságismeretünket elaltatja. S ez nagy veszély.

Pedig a szakértők nem tehetnek mást. Ha saját kutatási eredményeikre – esetleg kollégáik szakértői tapasztalataira – hagyatkoznak, szinte törvényszerűen oda jutnak, ahová a Zöld Könyv szerzői szakmai szempontból sikeresen el is jutottak: egy reálisnak tűnő oktatáspolitikai program kidolgozásáig. S ha ehhez a programhoz a politikus (a kormányzat) hozzáfog, a szakértő szakmailag elégedett lehet: szakértelme, íme, célba ért. A többi nem rajta múlik, hanem a gyöngye, megalkuvó politikuson és a kiszámíthatatlan, „irracionális” szülői és pedagógusi érdekeken.

S a szakértőnek – a maga szempontjából - igaza van. Az oktatáspolitikusnak, a fejlesztőnek, a hivatalban lévőnek nincs igaza, ha kikapcsolja a valóságismeretét, és egyedül csak a szakértőkre hallgat, ezzel kiszolgáltatva magát annak a köztes szférának, amely közéje és a valóság (az iskola) világa közé lép. Ha a politikus lemond arról, hogy „megeméssze” a mostanában divatos zöld könyvek ajánlásait, hanem késlekedés nélkül hozzálát a szakértői javaslatok megvalósításához, akkor kiszolgáltatja magát a szakértőknek, miközben elveszítheti a társadalom (a pedagógus, a szülők, „az iskola”) támogatását. Politikus és szakértők csupán egymásra lesznek utalva, egymásra mutogatnak, egymástr legitimálják. „Az iskola” - a pedagógusok, a szülők, vagyis az (oktatás)politika további szereplői pedig észrevétlenül vagy hangosan megakadályozzák a változást, rejtett utakon juttatva érvényre sajátos érdekeiket.

*

Nem beszéltünk a Zöld Könyv számos hasznos, megfontolandó, szakmailag jól megalapozott javaslatáról. Nem beszéltünk tudományos kimunkáltságukról és egymásra épülésükről. z alaposságukról mélységükről és a következetességükről. Befejezésül a Zöld Könyv történetéhez szeretnénk visszatérni. Egy történethez, amelybe e cikk elején már belekezdünk.

Minden opusnak és minden szerzői csoportnak megvan a maga története. Pontosabban megcsinálja, talán el is mondja a maga történetét, a saját változatát. A Zöld Könyv bevezetőjében maguk a szerkesztői is elmondják. Nem azért persze – vagy nem csak azért -, hogy a jövőendő oktatástörténészének forrásul szolgáljon. Sokkal inkább azért, hogy megokolják a Zöld Könyv üzenetét és saját legitimációjukat. A történet, amely a Zöld Könyv bevezetőjéből kibontakozik, röviden így foglalható össze. A közoktatás ismét nagy bajba került – a politikusok fölismerték ezt a helyzetet – megkeresték a megfelelő szakértőket – a szakértők elemezték a nagy bajt – és most terápiát javasolnak.

Jelen cikkünk viszont arról szól, hogy ez az elbeszélés, ez a *narrativum* – éppen ez – nem igaz. Nem az események miatt, amelyeket elmondanak, és amelyeket minden résztvevő a saját szemszögéből, saját helyzet- és önértelmezése szerint láthatott. Ez a történet az üzenete miatt nem igaz, amelyet hordoz. Kifejez, közvetíteni szándékszik. A Zöld Könyv keletkezéstörténete – ahogy szerzői és szerkesztői beállítják – valóságos „üdv történet”. És mint minden üdv történet arról szól, hogy az utolsó ítélet közel, már csak karnyújtásra van, mint ahogy csak néhány lépésre van a szabadulás is. Ezért késlekedés nélkül cselekedni kell, most kell elkezdni, azonnal.

Csakugyan? Kérdelem, kétkedőn.